

Επιχειρηματικός φεμινισμός.

Πώς μια γυναίκα μπορεί να ισορροπήσει ανάμεσα στους πολλαπλούς ρόλους της; Γιατί οι γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση κερδίζουν κατά μέσο όρο 16% λιγότερα χρήματα την ώρα σε σχέση με τους άνδρες; Τι συμβαίνει στην ελληνική αγορά και πώς οι εταιρείες με γυναίκες επικεφαλής έχουν περισσότερα κέρδη;

Η **Στέισι Φερέιρα**, η **Νάνσι Λιου** και η **Τίφани Νόργουντ**, τρεις γυναίκες CEO, μιλούν για τις θηλυκές επιχειρηματικές αρετές.

Πριν από μερικά χρόνια η Σέριλ Σάντμπεργκ, η πανίσχυρη διευθύντρια επιχειρησιακών λειτουργιών του Facebook, κανόνισε μια σύσκεψη για τον τότε υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ Τιμοθι Γκάιτνερ. Ο υπουργός έφθασε με τέσσερις συνεργάτες του, δύο υψηλόβαθμα στελέχη και δύο που βρίσκονταν χαμηλότερα στην ιεραρχία. Μετά τις πρώτες κουβέντες η Σάντμπεργκ παρότρυνε τους παρισταμένους να σερβιριστούν από τον μπουφέ και να καθήσουν. Οι παρευρισκόμενοι, στην πλειονότητά τους άνδρες, γέμισαν το πιάτο τους και έλαβαν θέση γύρω από το κεντρικό τραπέζι συσκέψεων.

Οι συνεργάτες του Γκάιτνερ, αντίθετα, σερβιρίστηκαν τελευταίες και καθήσαν σε καρέκλες σε μιαν άκρη της αίθουσας. Παρά την παρότρυνση της Σάντμπεργκ να καθήσουν στο τραπέζι, εκείνες παρέμειναν στη θέση τους. Μετά το τέλος της συνάντησης η Σάντμπεργκ θέλησε να τους μιλήσει ιδιαίτερα και τους επισήμανε ότι έπρεπε να καθήσουν κανονικά στο τραπέζι μαζί με όλους τους άλλους. Οι ίδιες αρχικά έδειξαν να εκπλήσσονται, αλλά στο τέλος συμφώνησαν μαζί της.

Η παραπάνω σκηνή περιγράφεται στο βιβλίο της Σάντμπεργκ «Lean In. Βγείτε μπροστά: Γυναίκες, εργασία και θέληση για ηγεσία» (εκδ. Πατάκη) – το οποίο θεωρείται η βίβλος του νέου φεμινισμού στην εργασία, παροτρύνοντας τις εργαζόμενες να βγουν μπροστά και να διεκδικήσουν ηγετικές θέσεις.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΜΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΠΕΤΥΧΑΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΚΕΡΔΗ, 10,6% ΕΝΑΝΤΙ 6,5% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ

Το ερώτημα γεννάται: «Η επαγγελματική φιλοδοξία παραμένει ταμπού για μια γυναίκα;».

Υστερα από πάλη αιώνων τα πράγματα για τη γυναίκα τουλάχιστον στον δυτικό κόσμο έχουν μπει σε έναν δρόμο. Η γυναίκα έχει καταφέρει να βγει από την κουζίνα, να μπει στην αγορά εργασίας, να πετύχει την οικονομική ανεξαρτησία της και τα τελευταία χρόνια – γιατί όχι; – να γίνει ακόμη και η «κουβαλήτρα» του σπιτιού. Χαρακτηριστικά στο βιβλίο «The Richer Sex» η συγγραφέας Λίζα Μούνι υποστηρίζει ότι το 40% των Αμερικανίδων ήδη κερδίζουν περισσότερα σε σχέση με τον σύζυγό τους.

Ωστόσο η αναρρίχηση στη σκάλα της ιεραρχίας παραμένει μια δύσκολη υπόθεση, με τα μισθολογικά χάσματα να παραμονεύουν. Για παράδειγμα, κατά μέσο όρο οι γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση κερδίζουν περίπου 16% λιγότερα χρήματα την ώρα σε σχέση με τους άνδρες.

Παράλληλα το δίλημμα μεταξύ οικογένειας και καριέρας παραμένει, με αρκετά αφεντικά

να υπονοούν – τουλάχιστον με τη στάση τους – ότι για να προχωρήσει επαγγελματικά μια γυναίκα θα πρέπει τα αντισυμβαλλόμενα της χάπη να είναι μονίμως εγκατεστημένα στο ντουλαπάκι του μπάνιου. Από την άλλη, πολλές γυναίκες προσπαθώντας να ανταποκριθούν στους πολλαπλούς ρόλους τους, δικασμένες ανάμεσα σε οικογένεια και δουλειά, συχνά γεμάτες τύψεις, βρέθηκαν να μελετούν ως αργά ισολογισμούς στο σπίτι, βάζοντας ταυτόχρονα θερμόμετρο στον εννιάχρονο γιο τους.

Τα τελευταία χρόνια κάτι αλλάζει. Ίσως το διαφορετικό έρχεται από μια νέα γενιά γυναικών, από τις γυναίκες που ιδρύουν την πρώτη τους εταιρεία προτού αποφοιτήσουν από το κολέγιο και προτού αποταμιεύσουν το πρώτο τους εκατομμύριο. Προτού καν κλείσουν τα 25. Αυτά τα νέα κορίτσια, τα οποία έχουν δει τη μητέρα τους σε ρόλο «ταλαιπώρης» εργαζομένης που τρέχει και δεν φτάνει, πήραν το μάθημα και δεν θέλουν το ίδιο για τον εαυτό τους. Όπως τόνισε η 24χρονη Έμα Γουάτσον στην περίφημη ομιλία της περί φεμινισμού στον ΟΗΕ, «οι μέντορές μου δεν προδίκασαν ότι δεν θα φτάσω ψηλά μόνο και μόνο γιατί μια μέρα μπορεί να κάνω παιδιά».

Το προηγούμενο Σαββατοκύριακο τρεις νέες δυναμικές CEO, η Νάνσι Λιου, η Στέισι Φερέρα και η Τιφανί Νόργουντ, βρέθηκαν στην Ελλάδα για να μιλήσουν στην εκδήλωση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας «Disrupt Startup ScaleUP». Το ΒΗΜΑgazine τις συνάντησε και συζήτησε μαζί τους για τη νέα γυναίκα επιχειρηματία.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Στην Ελλάδα η πρώτη ανάγνωση των αριθμών μοιάζει ενθαρρυντική. Σύμφωνα με στοιχεία του Οδηγού «Women Leaders In Business 2013» της ICAP Group, το ποσοστό των γυναικών που διοικούν εταιρείες αυξήθηκε σε 21% το 2012 από 19% το 2011, δηλαδή μία στις πέντε εταιρείες διοικείται από γυναίκα (ήτοι 4.670 εταιρείες σε σύνολο 22.500 που δημοσίευσαν ισολογισμό για το 2012). Μάλιστα, οι εταιρείες με γυναίκες επικεφαλής έχουν καλύτερα αποτελέ-

σματα κερδοφορίας. Συγκεκριμένα, στο σύνολο των 22.500 εταιρειών οι γυναίκες πέτυχαν περισσότερα λειτουργικά κέρδη, 10,6% έναντι 6,5% του συνόλου, ενώ από τις 500 πιο κερδοφόρες εταιρείες το 11% διοικείται από γυναίκες, που πέτυχαν περισσότερα λειτουργικά κέρδη 18,8% έναντι 10,5% του συνόλου.

Το γεγονός όμως ότι οι εταιρείες που διοικούνται από γυναίκες είναι κυρίως μικρομεσαίες (30% στις ΕΠΕ έναντι μόλις 9% στις μεγάλες εταιρείες, με τζίρο

πάνω από 50 εκατ. και 250 εργαζομένους) σε συνδυασμό με το ότι το 81% των γυναικών που διοικούν εταιρείες έχει κάποια μετοχική σχέση με αυτές φανερώνουν ότι υπάρχει δρόμος ακόμη. Αλλωστε από στατιστικά στοιχεία που κρατά η ICAP προκύπτει ότι το 20% των εταιρειών που αναζητούν ανώτερα στελέχη θέτει ως προϋπόθεση αυτά να είναι άνδρες, ενώ το 30% αυτών θα προτιμήσει τελικά άνδρα επί ισόξων υποψηφίων.

ΝΑΝΣΙ ΛΙΟΥ

«ΙΣΩΣ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΟΥ ΑΝΑΓΚΑΣΤΕΙ ΝΑ ΜΕΙΝΕΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»

Στα 24 χρόνια της η Νάνσι Λιου είναι συνιδρύτρια και CEO της Eprlug. Η εταιρεία παρέχει ένα έξυπνο λογισμικό το οποίο σε πραγματικό χρόνο συλλέγει και προβάλλει ειδήσεις, πληροφορίες για τον καιρό, βίντεο προϊόντων, επιλεγμένα δεδομένα από μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και πολλές ακόμη πληροφορίες, σε μεγάλες οθόνες πολυκαταστημάτων, εστιατορίων, ξενοδοχείων, τραπεζών και γηπέδων. Η επιχειρηματική δράση της Νάνσι ξεκίνησε ήδη από τα χρόνια του κολεγίου, όταν ίδρυσε την εταιρεία Nanoly Bioscience, η οποία αναπτύσσει πολυμερή που επιτρέπουν στα εμβόλια να συνηπρούνται χωρίς ψύξη.

«Μεγάλωσα με πολύ λίγα χρήματα και έτσι αν ήθελα να αποκτήσω κάτι έπρεπε να βρω μόνη μου τον τρόπο να το κάνω. Στο δημοτικό οι γονείς μου μου αγόρασαν ένα μεταχειρισμένο πιάνο για μόλις 100 δολάρια. Έκανα εξάσκηση κάθε ημέρα και κέρδιζα πολλά λεφτά σε μουσικούς διαγωνισμούς. Αυτό μου διδάξε ότι η σωστή αξιοποίηση των πόρων, ακόμα και αν αυτοί είναι περιορισμένοι, μπορεί να αποδώσει πολλά.

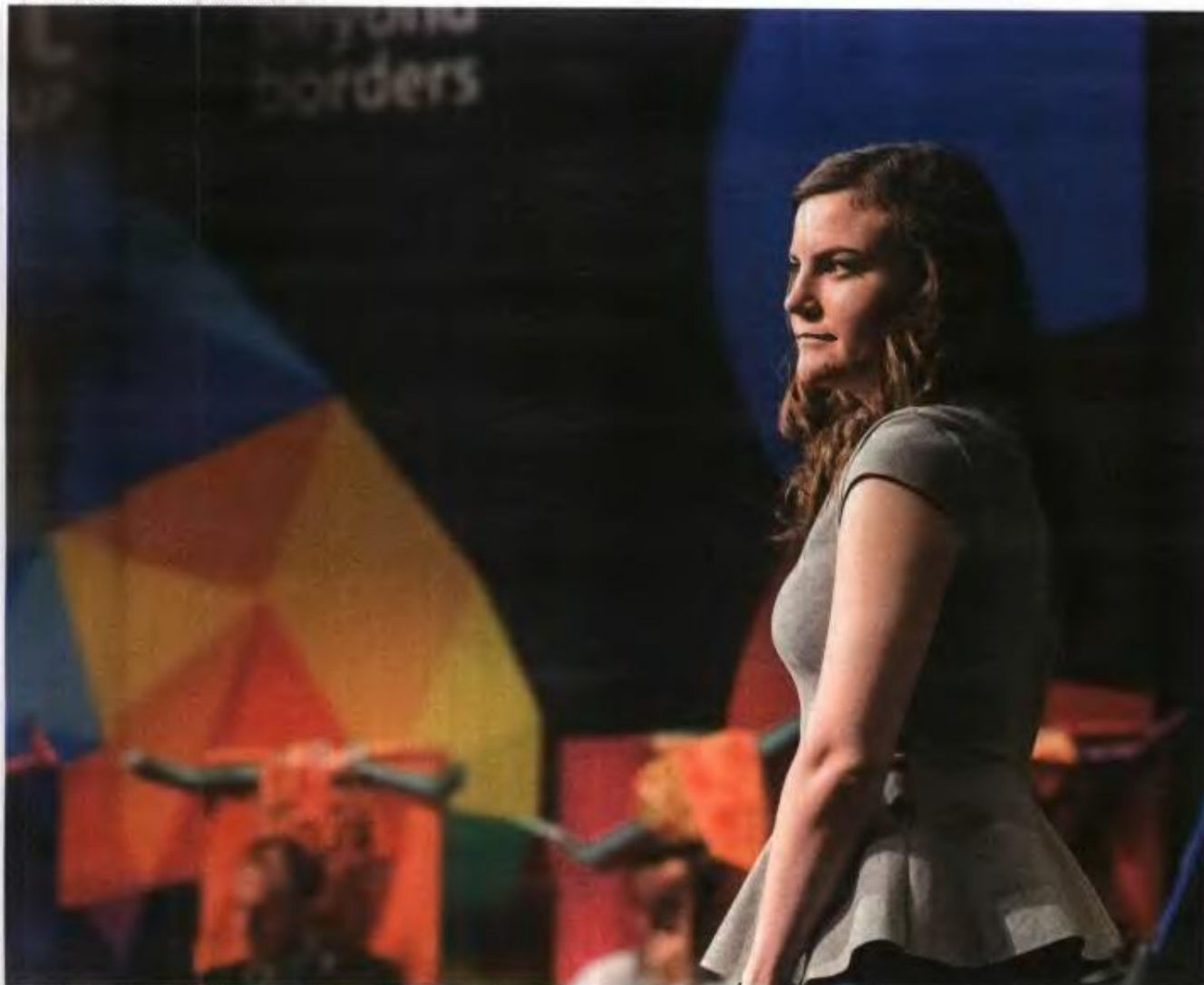
Μπορούμε να δημιουργήσουμε την τύχη μας συναντώντας όσο το δυνατόν πιο πολλούς ανθρώπους και όντας προετοιμασμένοι για τις προκλήσεις. Γνώριζα τον Ντέιβιντ, τον συνέταιρό μου στην εταιρεία Eprlug, μόλις μία ώρα, όταν δεσμεύθηκα να δουλέψω μαζί του.

Αμέσως μετά τη συνάντησή μας ο Ντέιβιντ πήρε το αεροπλάνο για να ταξιδέψει. Δίπλα του καθόταν τυχαία ο Ζακ. Μετά το τέλος της πτήσης ο Ζακ είχε συμφωνήσει να μας ακολουθήσει στο εγχείρημα. Πόσοι άνθρωποι μπαίνουν στη διαδικασία να μιλήσουν σε αυτόν που κάθεται δίπλα τους στο αεροπλάνο;

Συνάντησα επίσης τον συνέταιρό μου στη Nanoly Bioscience, Μπαλάτζι Σριντάρ, τυχαία σε ένα μπαρ. Είπα στον φίλο μου που καθόταν μαζί μου ότι τον έβρισκα γοητευτικό και εκείνος με πληροφόρησε πως ο Μπαλάτζι είναι κορυφαίος βιοχημικός. Ο συνδυασμός ομορφιάς και ευπνάδας μου κέντρισε το ενδιαφέρον και δεν είχα σκοπό να αφήσω τη χρυσή ευκαιρία να ξεγλιστρήσει. Είπα στον φίλο μου να τον φωνάξει. Όταν μου αρέσει κάτι, δεν ντρέπομαι να το κυνηγήσω.

Το πρόβλημα δεν είναι η απουσία γυναικών από τον χώρο των επιχειρήσεων, αλλά το γεγονός ότι δεν προωθούνται σε ανώτερες διευθυντικές θέσεις. Πιστεύω ότι κάθε εταιρεία που δεν έχει τουλάχιστον μία γυναίκα στην πρώτη δεκάδα της ιεραρχίας της δεν παρέχει ίσες ευκαιρίες. Υπάρχουν πολλές γυναίκες που διευθύνουν εταιρείες και ταυτόχρονα φροντίζουν τα παιδιά τους. Σίγουρα σκοπεύω να αποκτήσω παιδιά στο μέλλον και να συνεχίσω ταυτόχρονα την καριέρα μου. Ίσως ο μπαμπάς τους χρειαστεί να μένει στο σπίτι». →

→ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

ΣΤΕΪΣΙ ΦΕΡΕΪΡΑ

«ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΘΥΣΙΑΣΕΙΣ ΟΥΤΕ ΤΗΝ ΚΑΡΙΕΡΑ ΟΥΤΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ»

Το καλοκαίρι του 2011 η Στέισι Φερέιρα και ο αδελφός της Σκοτ δανείστηκαν από τους γονείς τους 4.000 δολάρια. Σκοπός τους; Να τα δωρίσουν ώστε να εξασφαλίσουν μια θέση στο φιλανθρωπικό κοκτέιλ που διοργάνωνε ο ιδρυτής της Virgin, σερ Ρίτσαρντ Μπράνσον. Έτσι κατάφεραν να έρθουν σε επαφή μαζί του και μερικές εβδομάδες μετά τη γνωριμία τους ο Μπράνσον μαζί και με άλλους επιχειρηματίες αποφάσισαν να χρηματοδοτήσουν το MySocialCloud.com, την εφαρμογή την οποία είχαν εμπνευστεί. Το MySocialCloud ουσιαστικά επιτρέπει στους χρήστες του να αποθηκεύουν όλα τα usernames και τους κωδικούς που χρησιμοποιούν, ώστε να συνδέονται αυτόματα στις ιστοσελίδες που τους ενδιαφέρουν, με έναν ενιαίο κωδικό. Το εγχείρημα πέτυχε και η 22χρονη σήμερα Στέισι παράλληλα με το MySocialCloud διευθύνει και το AdMoar, ένα online εργαλείο που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να ανιχνεύουν τους καλύτερους χώρους, ώστε να διαφημίσουν τα προϊόντα τους.

«Ποιο είναι το μεγαλύτερο μάθημα που μου έδωσε ο Ρίτσαρντ Μπράνσον; Να μη φοβάμαι να ρισκάρω. Αν δεν είσαι πρόθυμος να ρισκάρεις, δεν θα πάρεις ποτέ και την ανταμοιβή.

Νομίζω ότι μερικοί άνθρωποι από τη φύση τους διαθέτουν επιχει-

ρηματικό πνεύμα. Πιστεύω όμως ότι το να διαθέτεις αυτή τη φυσική κλίση δεν σημαίνει απαραίτητα πως θα γίνεις καλός επιχειρηματίας, αν δεν θέλεις να επενδύσεις χρόνο στο να μάθεις περισσότερα για τον κόσμο των επιχειρήσεων.

Κάτω από ομιλίες μου – οι οποίες έχουν ανεβεί στο YouTube – έχουν γραφτεί σχόλια, όπως “Δεν πειράζει αν αυτή αποτύχει, μπορεί απλά να παντρευτεί κάποιον”. Αυτή τη στιγμή δεν έχω δημιουργήσει δική μου οικογένεια και έτσι δεν μπορώ να μιλήσω μέσα από την εμπειρία μου. Δεν νομίζω όμως ότι μια γυναίκα πρέπει να θυσιάσει είτε την καριέρα της είτε την οικογένειά της για να πετύχει σε ένα από τα δύο. Θεωρώ ότι η συνταγή της επιτυχίας είναι να φορά το κατάλληλο κοστούμι που απαιτεί η στιγμή. Αν βρίσκεσαι κοντά σε μια μεγάλη επιχειρηματική συμφωνία που θα αλλάξει την καριέρα σου, τότε πρέπει να φοράς το “κοστούμι της businesswoman” και να δουλεύεις ασταμάτητα για τον στόχο. Αν το παιδί σου πηγαίνει για πρώτη φορά σχολείο, φορά το “κοστούμι της μητέρας” και συνόδεψέ το στην τάξη. Αν συμβαίνουν και τα δύο ταυτόχρονα, τότε ζήτη βοήθεια από τους ανθρώπους του περιβάλλοντός σου (οικογένεια, φίλους κ.τ.λ.) και διάλεξε αυτό που νιώθεις ότι είναι σημαντικότερο για την προσωπική σου ευτυχία».

ΤΙΦΑΝΙ ΝΟΡΓΟΥΝΤ

«ΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ
ΠΩΣ ΝΑ ΡΙΣΚΑΡΟΥΝ»

Η Τιφάνι Νόργουντ, με περισσότερα από 20 χρόνια εμπειρίας στον κόσμο των επιχειρήσεων, ίδρυσε και σήμερα διευθύνει το Ttibetan, μια πλατφόρμα συνεργασίας που επιτρέπει σε δεκάδες ανθρώπους να δουλέψουν μαζί, να δημιουργήσουν, αλλά και να λύσουν προβλήματα σε πραγματικό χρόνο, λειτουργώντας ουσιαστικά ως ένας εγκέφαλος. Η ίδια ξυπνά συνήθως πριν από τις πέντε το πρωί και ξεκινά την ημέρα της με διαλογισμό.

«Όταν ήμουν παιδί, θυμάμαι ότι μια μέρα είχα κάνει μια ζημιά. Ο πατέρας μου, αφού με τιμώρησε για μία εβδομάδα, μου είπε: “Κάθε στιγμή στη ζωή σου, Τιφάνι, πρέπει να διαλέγεις αν θα είσαι η αρχηγός ή αν θα είσαι η κομπάρσος, κάνε την επιλογή σου. Αν μου είκες πει ότι τη ζημιά την είχε κάνει η φίλη σου και όχι εσύ, θα σε είχα τιμωρήσει για δύο εβδομάδες”. Από εκείνη τη στιγμή διάλεξα να είμαι αρχηγός και να δημιουργώ εγώ τη ζωή μου.

Δεν είμαι σίγουρη ότι είναι πιο δύσκολο να είσαι γυναίκα στον κόσμο των επιχειρήσεων, γιατί δεν ξέρω τι σημαίνει να είσαι άνδρας. Νομίζω ότι και τα δύο έχουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. Για παράδειγμα, ήμουν από τις λίγες μαύρες γυναίκες στο πεδίο της τεχνολογίας όταν ξεκίνησα, πράγμα το οποίο σήμαινε πως όταν έλεγα κάτι οι άλλοι με πρόσεχαν και τους εντυπωνόμουν στη μνήμη. Εξακολουθεί να υπάρχει χάσμα μεταξύ των φύλων όσον αφορά τις δυνατότητες και τις αμοιβές που προσφέρονται. Σε πολλά μέρη του κόσμου υπήρξε όμως βελτίωση – οι ΗΠΑ και η Χιλή είναι δύο χώρες που μου έρχονται στο μυαλό. Τελικά η αλλαγή του συστήματος απαιτεί χρόνο. Σε ατομική βάση η κάθε γυναίκα θα πρέπει να αξιώσει τα όνειρά της, ανεξάρτητα από το μισθολογικό χάσμα ή τα εμπόδια.

Εχω προσέξει ότι οι γυναίκες τείνουν να παίρνουν περισσότερους παράγοντες υπ’ όψιν τους όταν λαμβάνουν αποφάσεις. Γι’ αυτόν τον λόγο νομίζω ότι κυριαρχεί το στερεότυπο το οποίο υποστηρίζει πως οι γυναίκες δεν παίρνουν ρίσκα. Οι γυναίκες όμως ρισκάρουν. Η διαφορά τους με το άλλο φύλο είναι ότι τείνουν να γνωρίζουν καλύτερα τους κινδύνους που εγκυμονεί μια κατάσταση. Πολλές φορές οι άνδρες δεν έχουν ιδέα των ρίσκων που λαμβάνουν, καθώς έχουν αυτή την εκπληκτική ικανότητα να εσπάζουν αποκλειστικά στον στόχο τους». ●

